

HOTĂRÂREA CURȚII (Marea Cameră)

14 septembrie 2010*

În cauza C-48/09 P,

având ca obiect un recurs formulat în temeiul articolului 56 din Statutul Curții de Justiție, introdus la 29 ianuarie 2009,

Lego Juris A/S, cu sediul în Billund (Danemarca), reprezentată de V. von Bomhard și T. Dolde, Rechtsanwälte,

recurentă,

celelalte părți în proces fiind:

Oficiul pentru Armonizare în cadrul Pieței Interne (mărci, desene și modele industriale) (OAPI), reprezentat de domnul D. Botis, în calitate de agent,

pârât în primă instanță,

* Limba de procedură: engleza.

Mega Brands Inc., cu sediul în Montreal (Canada), reprezentată de P. Cappuyns și C. De Meyer, avocatul,

intervenientă în primă instanță,

CURTEA (Marea Cameră),

compusă din domnul V. Skouris, președinte, domnii A. Tizzano, J.N. Cunha Rodrigues, K. Lenaerts, J.-C. Bonichot și doamna P. Lindh, președinți de cameră, domnii G. Arestis, A. Borg Barthet, M. Ilešić (raportor), J. Malenovský, L. Bay Larsen, T. von Danwitz și A. Arabadjiev, judecători,

avocat general: domnul D. Ruiz-Jarabo Colomer și ulterior domnul P. Mengozzi,
grefier: doamna C. Strömholm, administrator,

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 10 noiembrie 2009,

după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 26 ianuarie 2010,

pronunță prezenta

Hotărâre

- 1 Prin recursul formulat, Lego Juris A/S solicită anularea Hotărârii Tribunalului de Primă Instanță al Comunităților Europene din 12 noiembrie 2008, Lego Juris/OAPI – Mega Brands (Cărămidă Lego roșie) (T-270/06, Rec., p. II-3117, denumită în continuare „hotărârea atacată”), prin care acesta a respins acțiunea având ca obiect anularea Deciziei Camerei a doua de recurs a Oficiului pentru Armonizare în cadrul Pieței Interne (mărci, desene și modele industriale) (OAPI) din 10 iulie 2006 (cauza R 856/2004-G, denumită în continuare „decizia în litigiu”) privind o cerere de declarare a nulității.

Cadrul juridic

- 2 Articolul 4 din Regulamentul (CE) nr. 40/94 al Consiliului din 20 decembrie 1993 privind marca comunitară (JO 1994, L 11, p. 1, Ediție specială, 17/vol. 1, p. 146), intitulat „Semne care pot constitui o marcă comunitară”, prevede:

„Pot constitui mărci comunitare toate semnele care pot avea o reprezentare grafică, în special cuvintele, inclusiv numele de persoane, desenele, literele, cifrele, forma produsului sau a ambalajului său, cu condiția ca astfel de semne să permită distincția între produsele sau serviciile unei întreprinderi de cele ale altora.”

3 Articolul 7 din același regulament, intitulat „Motive absolute de refuz”, prevede:

„(1) Se respinge înregistrarea următoarelor:

(a) semne care nu sunt conforme cerințelor de la articolul 4;

(b) mărci care sunt lipsite de caracter distinctiv;

(c) mărci care sunt compuse exclusiv din semne sau indicații ce pot să servească, în comerț, pentru a desemna specia, calitatea, cantitatea, destinația, valoarea, proveniența geografică sau data fabricației produsului sau a prestării serviciului sau alte caracteristici ale acestora;

(d) mărci care sunt compuse exclusiv din semne sau indicații devenite uzuale în limbajul curent sau în practicile de loialitate și constanță ale comerțului;

(e) semne constituite exclusiv din una dintre următoarele:

(i) forma impusă de natura însăși a produsului;

(ii) forma produsului necesară pentru obținerea unui rezultat tehnic;

(iii) forma care dă o valoare substanțială produsului;

(f) mărci care sunt contrare ordinii publice sau bunelor moravuri;

[...]

(3) Alineatul (1) literele (b), (c) și (d) nu se aplică în cazul în care marca a dobândit, pentru produsele sau serviciile pentru care se cere înregistrarea, un caracter distinctiv după ce a fost utilizată.”

- 4 Potrivit articolului 9 alineatul (1) din Regulamentul nr. 40/94, intitulat „Drepturi conferite de marca comunitară”:

„O marcă comunitară conferă titularului său următoarele drepturi exclusive. Titularul este îndreptățit să interzică oricărui terț să folosească, fără acordul său, în comerț:

- (a) un semn identic cu marca comunitară pentru produse sau servicii identice cu cele pentru care este înregistrată;

- (b) un semn pentru care, din cauza identității sau similitudinii sale cu marca comunitară și din cauza identității sau similitudinii produselor sau serviciilor acoperite de marca comunitară și de semn, există un risc de confuzie [în percepția publicului]; riscul de confuzie cuprinde riscul de asociere între semn și marcă;

- (c) un semn identic sau similar cu marca comunitară pentru produse sau servicii care nu sunt similare cu cele pentru care este înregistrată marca comunitară, atunci când aceasta este de notorietate în Comunitate și când folosirea semnului fără motiv întemeiat generează un profit necuvenit din caracterul distinctiv sau din renumele mărcii comunitare sau aduce atingere acestora.”

- 5 Articolul 51 din Regulamentul nr. 40/94, intitulat „Cauze de nulitate absolută”, prevede:

„(1) Se declară nulitatea mărcii comunitare, ca urmare a unei cereri depuse la [OAPI] sau a unei cereri reconvenționale în cadrul unei acțiuni în contrafacere:

(a) atunci când marca comunitară a fost înregistrată contrar dispozițiilor articolului [...] 7;

(b) atunci când solicitantul era de rea-credință în momentul depunerii cererii de înregistrare a mărcii.

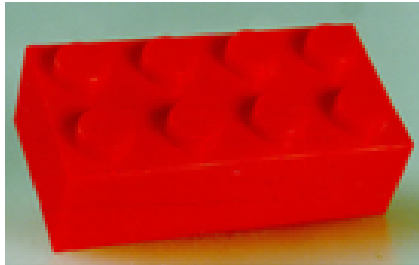
(2) Atunci când marca comunitară a fost înregistrată contrar articolului 7 alineatul (1) litera (b), (c) sau (d), aceasta nu poate totuși să fie declarată nulă în cazul în care, prin utilizarea ei, a dobândit un caracter distinctiv pentru produsele sau serviciile pentru care a fost înregistrată.

(3) În cazul în care cauza de nulitate nu există decât pentru o parte dintre produsele sau serviciile pentru care marca comunitară a fost înregistrată, nulitatea mărcii nu poate fi declarată decât pentru produsele sau serviciile respective.”

- 6 Regulamentul nr. 40/94 a fost abrogat prin Regulamentul (CE) nr. 207/2009 al Consiliului din 26 februarie 2009 privind marca comunitară (JOL 78, p. 1), intrat în vigoare la 13 aprilie 2009. Cu toate acestea, având în vedere data faptelor, Regulamentul nr. 40/94 continuă să fie aplicabil în litigiu.

Istoricul cauzei și decizia în litigiu

- 7 La 1 aprilie 1996, Kirkbi A/S (denumită în continuare „Kirkbi”), societate căreia recurenta i-a succedat în drepturi, a formulat o cerere de înregistrare a unei mărci comunitare la OAPI, în special pentru produse care corespund descrierii „jocuri, jucării” din clasa 28 în sensul Aranjamentului de la Nisa privind clasificarea internațională a produselor și serviciilor în vederea înregistrării mărcilor din 15 iunie 1957, cu revizuirile și modificările ulterioare (denumit în continuare „Aranjamentul de la Nisa”). Marca a cărei înregistrare a fost solicitată este semnul tridimensional de culoare roșie reprodus mai jos:

- 8 OAPI a informat Kirkbi despre intenția sa de a respinge cererea respectivă întrucât, pe de o parte, semnul în discuție reprezintă doar o simplă formă de cărămidă de joc și, prin urmare, este lipsit de caracter distinctiv [articolul 7 alineatul (1) litera (b) din Regulamentul nr. 40/94], și, pe de altă parte, semnul menționat este constituit exclusiv din forma produsului necesară pentru obținerea unui rezultat tehnic [articolul 7

alineatul (1) litera (e) punctul (ii) din același regulament]. OAPI a acceptat totuși să procedeze la audierea Kirkbi și a examinat observațiile și elementele de probă suplimentare depuse de aceasta. Pe baza acestor elemente, OAPI a concluzionat că semnul a cărui înregistrare se solicita dobândise caracter distinctiv în Uniunea Europeană și nu era exclusiv constituit din forma produsului necesară pentru obținerea unui rezultat tehnic.

- 9 În urma acestei proceduri de examinare, marca în cauză a fost înregistrată la 19 octombrie 1999.

- 10 La 21 octombrie 1999, Ritvik Holdings Inc. (denumită în continuare „Ritvik”), societate căreia i-a succedat în drepturi Mega Brands Inc. (denumită în continuare „Mega Brands”), a solicitat declararea nulității acestei mărci în temeiul articolului 51 alineatul (1) litera (a) din Regulamentul nr. 40/94 pentru „jocuri de construcție” din clasa 28 în sensul Aranjamentului de la Nisa, pentru motivul că înregistrării respective i se aplică motivele absolute de refuz prevăzute la articolul 7 alineatul (1) litera (a), litera (e) punctele (ii) și (iii) și litera (f) din același regulament.

- 11 La 8 decembrie 2000, divizia de anulare a OAPI a suspendat soluționarea cauzei, așteptând să se pronunțe Curtea în cauza în care s-a pronunțat ulterior Hotărârea din 18 iunie 2002, Philips (C-299/99, Rec., p. I-5475), referitoare la interpretarea articolului 3 alineatul (1) litera (e) a doua liniuță din Prima directivă 89/104/CEE a Consiliului din 21 decembrie 1988 de apropiere a legislațiilor statelor membre cu privire la mărci (JO 1989, L 40, p. 1, Ediție specială, 17/vol. 1, p. 92), dispoziție al cărei text corespunde articolului 7 alineatul (1) litera (e) punctul (ii) din Regulamentul nr. 40/94. Procedura aflată pe rolul diviziei de anulare a fost reluată la 31 iulie 2002.

- 12 Prin Decizia din 30 iulie 2004, divizia de anulare a declarat nulitatea mărcii în cauză pentru „jocurile de construcție” din clasa 28 în sensul Aranjamentului de la Nisa, în temeiul articolului 7 alineatul (1) litera (e) punctul (ii) din Regulamentul nr. 40/94,

considerând că această marcă era constituită exclusiv din forma produsului necesară pentru obținerea unui rezultat tehnic.

- 13 La 20 septembrie 2004, recurenta a introdus o cale de atac împotriva deciziei diviziei de anulare.
- 14 Prin decizia în litigiu, Marea cameră de recurs a OAPI a respins această cale de atac ca neîntemeiată, considerând că, în speță, condițiile prevăzute la articolul 7 alineatul (1) litera (e) punctul (ii) din Regulamentul nr. 40/94 erau îndeplinite.
- 15 Marea cameră de recurs a apreciat mai întâi, la punctul 33 din decizia în litigiu, că o obiecție invocată în temeiul articolului 7 alineatul (1) litera (e) punctul (ii) din Regulamentul nr. 40/94 nu poate fi înlăturată pe baza unor sondaje de opinie sau a unor studii de piață, dat fiind că dovada dobândirii caracterului distinctiv prin utilizare nu poate, astfel cum rezultă din alineatul (3) al aceluiași articol, să lipsească semnul examinat de caracterul său funcțional. La punctul 36 din aceeași decizie, camera a adăugat că o formă ale cărei caracteristici esențiale îndeplinesc o funcție tehnică nu este exclusă din domeniul de aplicare al interdicției de înregistrare dacă aceasta conține un element arbitrar nesemnificativ cum este o culoare.
- 16 La punctul 37 din decizia în litigiu, Marea cameră de recurs a constatat că o cărămidă Lego „se caracterizează, pe partea superioară, prin două rânduri simetrice de câte patru [protuberanțe] cilindrice plate”.
- 17 În continuare, la punctele 39 și 40 din aceeași decizie, camera a apreciat că, deși este adevărat că împrejurarea că un semn a făcut sau face încă obiectul unui brevet nu constituie, în sine, un obstacol la înregistrarea sa ca marcă, în special atunci când

este vorba despre invenții a căror formă nu este integral funcțională datorită unor elemente ornamentale sau arbitrare, nu este mai puțin adevărat că un brevet anterior este practic o dovadă incontestabilă că acele caracteristici pe care le divulgă sau le revendică sunt funcționale.

- 18 În continuare, Marea cameră de recurs a confirmat, la punctele 41-55 din decizia în litigiu, aprecierea diviziei de anulare potrivit căreia fiecare dintre elementele formei cărămizii Lego – și, prin urmare, cărămida respectivă în ansamblul său – este necesar pentru obținerea unui rezultat tehnic. Aceasta și-a întemeiat concluzia pe analiza efectuată de divizia de anulare cu privire la brevetele anterioare ale recurenteii. Potrivit Marii camere de recurs, elementele determinante ale acestei analize au fost următoarele:

„42 [...] Cărămida de joc încorporabilă [...] originală, predecesoarea cărămizii Lego, a fost inventată de Harry Fisher Page și protejată prin mai multe brevete britanice: brevetul nr. 529 580 acordat la 25 noiembrie 1940, brevetul nr. 587 206 acordat la 17 aprilie 1947, brevetul nr. 633 055 acordat la 12 decembrie 1949, brevetul nr. 673 857 acordat la 19 iulie 1950 și brevetul nr. 866 557 acordat la 26 aprilie 1961. [Aceste] brevete [...] protejau o cărămidă care avea aceleași dimensiuni și aceleași [protuberanțe] circulare [...] precum cărămida Lego [...]

- 43 Referitor la [protuberanțele] situate pe partea superioară a cărămizii Lego, [divizia de anulare] a concluzionat că:

«[...] brevetul [...] nr. 866 557 [...] a divulgat [că respectivele cărămizi] aveau [...] [protuberanțe] pe partea superioară [...], dispuse pe două rânduri paralele și pe perechi transversale [și] spațiate uniform în sens transversal și longitudinal. Aceasta este dispunerea exactă a [protuberanțelor] pe partea superioară [a cărămizii Lego]: opt [protuberanțe] pe două rânduri și pe perechi transversale, spațiate uniform [...]. Scopul acestor [protuberanțe] este de a se încorpora

în partea inferioară a cărămizilor de joc astfel încât să fie permise asamblări și demontări multiple.»

- 44 [Divizia de anulare] a concluzionat de asemenea că aceeași invenție dotată cu [protuberanțe] pe partea superioară a cărămizii Lego a fost divulgată în brevet[ul] [...] nr. 587 206. [...]

[...]

Camera subliniază că figura 1 a acestui brevet reprezintă două rânduri simetrice de câte patru [protuberanțe] cilindrice situate pe partea superioară a cărămizii brevetate, care pare identică cu cărămida Lego în discuție, dar fără a fi de culoare roșie [...]

- 45 Titularul însuși a admis în fața camerei că brevetele sus-menționate descriu elementele funcționale ale cărămizii Lego și că existența unor [protuberanțe] este necesară pentru ca acele cărămizi de joc [...] încorporabile să își poată îndeplini funcția.

[...]

- 47 Cele două rânduri simetrice de câte patru [protuberanțe] de formă cilindrică situate pe partea superioară a cărămizii brevetate erau «forma preferată» a invenției ilustrate prin figura 1 a brevetului [...] nr. 587 206 [...]. De asemenea,

[divizia de anulare] a concluzionat că [...] brevetul [...] nr. 866 557 [...] «precizează că forma cilindrică a [protuberanțelor] [este] „modul de realizare preferat” al protuberanțelor [...]». [...]

[...]

- 51 În plus, [divizia de anulare] a concluzionat că înălțimea relativă a [protuberanțelor] raportată la cea a pereților laterali ai cărămizii influențează «forța de fixare». Dacă proporția ar fi prea scăzută, cărămizile s-ar demonta prea ușor [...]. Invers, dacă proporția ar fi prea ridicată [...], forța [...] necesară pentru a desface cărămizile ar fi destul de ridicată [...] [și] un copil care se joacă singur nu ar reuși să separe cu ușurință cărămizile.

[...]

- 53 Camera subliniază că funcția tehnică a dimensiunilor și a poziționării în ceea ce privește [protuberanțele] [...] este descrisă în brevetul [...] nr. 866 557 astfel:

«Dimensiunile și poziționările în ceea ce privește [protuberanțele] [...] trebuie să răspundă unei legături specifice și, în conformitate cu caracteristica principală a invenției, [protuberanțele de pe partea superioară a cărămizii] sunt spațiate uniform în sens longitudinal și transversal [...]»

54 [Divizia de anulare a concluzionat] că diversele caracteristici ale cărămizii Lego îndeplinesc fiecare dintre funcțiile tehnice specifice, și anume:

- *[protuberanțele de pe partea superioară a cărămizii]:* înălțimea și diametrul pentru forța de fixare; numărul pentru polivalența asamblării, modul de dispunere pentru configurațiile de asamblare;
- *protuberanțele [din interiorul cărămizii]:* forța de fixare, numărul pentru forța optimă de fixare în toate pozițiile; [...]
- *părțile laterale:* legate de părțile laterale ale altor cărămizi pentru obținerea unui zid;
- *partea concavă:* pentru a se încorpora în [protuberanțele de pe partea superioară a cărămizii] și pentru a permite asamblarea [...];
- *forma globală:* forma unei cărămizi de construcție; dimensiune pe care un copil o poate ține în mână.

55 Camera confirmă concluziile deciziei [diviziei de anulare], pentru motivul că acestea sunt temeinic susținute de dovezile analizate mai sus. În plus, camera concluzionează că divizia de anulare nu a denaturat sau interpretat eronat dovezile.

[...]

62 [...] [E]ste neîndoielnic faptul că caracteristica dominantă [a cărămizii Lego] – cele două rânduri de [protuberanțe] de pe partea superioară – are menirea de a dota o simplă cărămidă de joc, având dimensiunile în lățime, în lungime și în grosime proporționale cu ale unei veritabile cărămizi de construcție, cu un mecanism de încorporare polivalent și robust [...] pe care aceste blocuri trebuie să îl posede pentru putea fi manevrate de un copil. Caracteristicile cărămizii Lego au fost în mod evident adoptate pentru a îndeplini funcția utilitară sus-menționată a cărămizii Lego, iar nu în scopuri de identificare [...]

63 În consecință [...], camera [menține] decizia [diviziei de anulare] în sensul că respectiva cărămidă Lego este funcțională în totalitate, dat fiind că nu conține niciun element arbitrar sau ornamental. [...] Prin urmare, camera poate aplica în cazul cărămizii Lego [...] formularea din Hotărârea Philips, [citată anterior,] și anume că «caracteristicile funcționale esențiale ale formei [...] pot fi atribuite numai rezultatului tehnic».”

Procedura în fața Tribunalului și hotărârea atacată

19 Prin cererea introductivă depusă la grefa Tribunalului la 25 septembrie 2006, recurenta a introdus o acțiune în anularea deciziei în litigiu.

20 În susținerea acțiunii, recurenta a invocat un motiv unic, întemeiat pe încălcarea articolului 7 alineatul (1) litera (e) punctul (ii) din Regulamentul nr. 40/94. Acest motiv se structurează pe două aspecte, primul întemeiat pe o interpretare eronată a acestei dispoziții, iar al doilea întemeiat pe o apreciere eronată a obiectului mărcii în cauză.

21 În cadrul primului aspect al motivului, recurenta a susținut că articolul 7 alineatul (1) litera (e) punctul (ii) din Regulamentul nr. 40/94 nu urmărește să excludă formele funcționale în sine de la înregistrarea ca marcă. În opinia acesteia, problema determinantă era dacă protecția cu titlu de marcă creează un monopol asupra soluțiilor tehnice sau asupra caracteristicilor utilitare ale formei în cauză.

22 Tribunalul a apreciat că acest argument nu putea determina anularea deciziei în litigiu. Motivele esențiale ale acestei decizii sunt următoarele:

„37 [...] în esență, reclamanta reproșează Marii camere de recurs că nu a respectat domeniul de aplicare al articolului 7 alineatul (1) litera (e) punctul (ii) din Regulamentul nr. 40/94, în special în ceea ce privește termenii «exclusiv» și «necesară», considerând că existența unor forme alternative echivalente din punctul de vedere al funcționalității, care utilizează aceeași soluție tehnică, este lipsită de relevanță în scopul aplicării acestei dispoziții.

38 În această privință, trebuie constatat, în primul rând, că termenul «exclusiv», prezent atât în textul articolului 7 alineatul (1) litera (e) punctul (ii) din Regulamentul nr. 40/94, cât și în cel al articolului 3 alineatul (1) litera (e) a doua liniuță din Directiva [89/104], trebuie interpretat în lumina expresiei «caracteristici esențiale care îndeplinesc o funcție tehnică», utilizată la punctele 79, 80 și 83 din Hotărârea Philips[, citată anterior]. Astfel, din această expresie reiese că adăugarea unor caracteristici neesențiale care nu îndeplinesc o funcție tehnică nu face ca o formă să iasă din domeniul de aplicare al acestui motiv absolut de refuz în cazul în care toate caracteristicile esențiale ale formei respective îndeplinesc o astfel de funcție. În consecință, Marea cameră de recurs a analizat în mod corect funcționalitatea formei în cauză în raport cu caracteristicile pe care le considera esențiale. Prin urmare, trebuie constatat că aceasta a interpretat corect termenul «exclusiv».

39 În al doilea rând, din cuprinsul punctelor 81 și 83 din Hotărârea Philips[, citată anterior,] rezultă că formularea «necesară obținerii unui rezultat tehnic», prezentă atât în textul articolului 7 alineatul (1) litera (e) punctul (ii) din Regulamentul nr. 40/94, cât și în cel al articolului 3 alineatul (1) litera (e) a doua liniuță din Directiva [89/104], nu trebuie interpretată în sensul că acest motiv absolut de refuz nu se aplică decât atunci când forma în cauză este singura care permite obținerea rezultatului urmărit. Astfel, la punctul 81 [din această hotărâre], Curtea s-a pronunțat în sensul că «existența altor forme care permit obținerea aceluiași rezultat tehnic [nu este] de natură să înlăture acest motiv de refuz», iar la punctul 83 [din aceeași hotărâre], în sensul că «înregistrarea unui semn constituit din forma [unui produs este exclusă], chiar dacă rezultatul tehnic în cauză poate fi obținut prin alte forme». Așadar, pentru aplicarea acestui motiv absolut de refuz este suficient ca însușirile esențiale ale formei să includă caracteristicile care, din punct de vedere tehnic, constituie cauza obținerii rezultatului tehnic urmărit și sunt suficiente în acest sens, astfel încât aceste caracteristici pot fi atribuite rezultatului tehnic. În consecință, Marea cameră de recurs nu a săvârșit o eroare considerând că termenul «necesară» înseamnă că forma este impusă pentru obținerea unui rezultat tehnic, chiar dacă acest rezultat poate fi obținut și prin alte forme.

40 În al treilea rând, trebuie arătat că, în mod contrar celor susținute de reclamantă, la punctele 81 și 83 din Hotărârea Philips[, citată anterior], Curtea a înlăturat relevanța existenței «altor forme care permit obținerea aceluiași rezultat tehnic», fără a face distincție între formele care utilizează o altă «soluție tehnică» și cele care utilizează aceeași «soluție tehnică».

[...]

43 Rezultă din toate cele de mai sus că articolul 7 alineatul (1) litera (e) punctul (ii) din Regulamentul nr. 40/94 se opune înregistrării oricărei forme constituite exclusiv, în ceea ce privește caracteristicile esențiale ale acesteia, din forma produsului, care, din punct de vedere tehnic, constituie cauza obținerii rezultatului tehnic urmărit și este suficientă în acest sens, chiar dacă acest rezultat poate fi obținut prin alte forme care folosesc aceeași sau o altă soluție tehnică.

- 44 În consecință, trebuie constatat că articolul 7 alineatul (1) litera (e) punctul (ii) din Regulamentul nr. 40/94 nu a fost interpretat greșit de către Marea cameră de recurs.”
- 23 În cadrul celui de al doilea aspect al motivului formulat în susținerea acțiunii la Tribunal, reclamanta reproșează Marii camere de recurs faptul că nu a identificat în mod convenabil caracteristicile esențiale ale formei în cauză și că a apreciat în mod eronat caracterul funcțional al formei respective.
- 24 Aceasta a susținut, pe de o parte, că Marea cameră de recurs inclusese în analiza sa elemente irelevante, cum ar fi suprafața cărămizii Lego care nu face parte din semnul tridimensional în discuție, și anume partea inferioară concavă a acestei cărămizi. Pe de altă parte, Marea cameră de recurs ar fi acceptat, fără o analiză critică, expertiza propusă și finanțată de Mega Brands și, în același timp, ar fi omis să țină cont, la identificarea unor caracteristici esențiale ale formei vizate, de date relevante prezentate de reclamantă, cum ar fi cele privind percepția acestei forme din punctul de vedere al consumatorilor.
- 25 Acest al doilea aspect a fost de asemenea respins de Tribunal. Acesta a constatat în special următoarele:
- „70 În primul rând, în măsura în care reclamanta susține că determinarea caracteristicilor esențiale ale formei în cauză trebuie efectuată din punctul de vedere al consumatorului și că analiza trebuie să țină seama de anchetele privind consumatorii, trebuie arătat că, în cadrul articolului 7 alineatul (1) litera (e) punctul (ii) din Regulamentul nr. 40/94, această determinare are loc în scopul precis de a permite examinarea funcționalității formei în cauză. Or, percepția consumatorului țintă nu este relevantă pentru analizarea funcționalității caracteristicilor esențiale ale unei forme. Astfel, consumatorul țintă poate să nu dispună

de cunoștințele tehnice necesare pentru a aprecia caracteristicile esențiale ale unei forme, astfel încât anumite caracteristici pot fi esențiale din punctul său de vedere, deși acestea nu sunt esențiale în contextul unei analize a funcționalității și invers. În consecință, trebuie considerat că, pentru a aplica articolul 7 alineatul (1) litera (e) punctul (ii) din Regulamentul nr. 40/94, caracteristicile esențiale ale unei forme trebuie determinate în mod obiectiv, plecând de la reprezentarea grafică a acesteia și de la eventualele descrieri depuse în momentul prezentării cererii de înregistrare a mărcii.

[...]

72 În al doilea rând, reclamanta reproșează [de asemenea] Marii camere de recurs faptul că a omis să identifice caracteristicile esențiale ale formei în cauză și că nu a examinat forma în cauză, ci cărămida Lego în ansamblul său, incluzând în analiza sa elemente nevizibile, precum partea inferioară concavă [...]

[...]

75 Totuși, se impune constatarea faptului că [...] analiz[a] [realizată de Marea cameră de recurs] include [...] toate elementele vizibile pe [semnul în cauză], fiecare dintre aceste elemente îndeplinind, [potrivit punctului 54 din decizia în litigiu], funcții tehnice specifice [...]. De asemenea, trebuie constatat că niciun element din dosar nu permite să se conteste faptul că aceste caracteristici corespund cu exactitate caracteristicilor esențiale ale formei în cauză.

76 Or, din moment ce Marea cameră de recurs a identificat corect toate caracteristicile esențiale ale formei în cauză, faptul că aceasta a ținut cont și de alte caracteristici nu afectează legalitatea deciziei [în litigiu].

[...]

78 [În continuare], trebuie subliniat că, în cadrul analizei funcționalității caracteristicilor esențiale astfel determinate, nimic nu exclude posibilitatea ca Marea cameră de recurs să țină cont de elementele nevizibile ale cărămizii Lego, cum ar fi partea inferioară concavă și protuberanțele secundare, precum și de orice alt element de probă relevant. În speță, Marea cameră de recurs s-a referit în această privință la brevetele anterioare ale reclamantei, la faptul că reclamanta a recunoscut că aceste brevete descriu elementele funcționale ale cărămizii Lego și [la] expertize [...]

79 [...] În ceea ce privește expertiza [...] prezentată și finanțată de [Mega Brands], [...] brevetele anterioare susțin constatările [autorului acestei expertize] privind funcționalitatea caracteristicilor cărămizii Lego [...]"

Concluziile părților

26 Recurenta solicită Curții:

- anularea hotărârii atacate;
- trimiterea cauzei la Tribunal spre rejudecare și
- obligarea OAPI la plata cheltuielilor de judecată.

27 OAPI și Mega Brands solicită Curții:

- respingerea recursului și
- obligarea recurenteii la plata cheltuielilor de judecată.

Cu privire la recurs

- 28 Recurenta invocă un motiv unic, întemeiat pe încălcarea articolului 7 alineatul (1) litera (e) punctul (ii) din Regulamentul nr. 40/94. Acest motiv este structurat pe trei aspecte.

Cu privire la primul aspect, referitor la interpretarea eronată a obiectului și a domeniului de aplicare ale motivului de refuz prevăzut la articolul 7 alineatul (1) litera (e) punctul (ii) din Regulamentul nr. 40/94

Argumentele părților

- 29 Recurenta arată că, deși este adevărat că articolul 7 alineatul (1) litera (e) punctul (ii) din Regulamentul nr. 40/94 interzice înregistrarea formelor a căror protecție prin marcă ar crea o restricție nelegală pentru concurenți, această dispoziție nu are, în schimb, ca obiect interzicerea înregistrării oricărei forme care îndeplinește o funcție tehnică. Înregistrarea unei forme nu ar trebui exclusă decât în ipoteza în care ar ajunge să confere un monopol asupra soluțiilor tehnice sau asupra caracteristicilor utilitare.
- 30 În această privință, expresia „soluție tehnică” ar trebui deosebită de termenii „rezultat tehnic”, întrucât un rezultat tehnic poate fi obținut prin diferite soluții. Recurenta susține că, atunci când există mai multe forme echivalente din punctul de vedere al

funcționalității, protecția ca marcă a unei forme specifice, în beneficiul unei întreprinderi, nu împiedică concurenții să aplice aceeași soluție tehnică.

- 31 Tribunalul ar fi săvârșit, așadar, o eroare de drept afirmând, la punctul 43 din hotărârea atacată, pentru motivele menționate la punctele 37-42 din aceeași hotărâre, că articolul 7 alineatul (1) litera (e) punctul (ii) din Regulamentul nr. 40/94 se opune înregistrării unei forme, chiar dacă rezultatul tehnic poate fi obținut printr-o altă formă care folosește aceeași soluție tehnică. Tribunalul nu ar fi luat în considerare faptul că existența unor forme alternative este extrem de relevantă, dat fiind că aceasta demonstrează lipsa riscului de a crea un monopol. În același timp, Tribunalul ar fi neglijat faptul că una și aceeași invenție brevetată poate fi, adesea, realizată sub mai multe forme. Prezentul caz s-ar încadra de altfel în această ipoteză, concurenții recurenteii fiind pe deplin în măsură să aplice aceeași soluție tehnică fără a copia forma cărămizii Lego.
- 32 Recurenta apreciază în plus că, pronunțându-se în acest mod, Tribunalul a încălcat concluzia care se desprinde din Hotărârea Philips, citată anterior. Aceasta susține în această privință că, în hotărârea menționată, Curtea nu a apreciat în niciun caz că existența unor forme alternative ar fi irelevantă. La punctele 83 și 84 din aceeași hotărâre, Curtea ar fi indicat doar faptul că, odată îndeplinite condițiile prevăzute la articolul 7 alineatul (1) litera (e) punctul (ii) din Regulamentul nr. 40/94, devine lipsită de relevanță existența sau inexistența unor forme alternative.
- 33 În ceea ce o privește, Mega Brands susține că înregistrarea ca marcă a semnului în cauză ar permite recurentei să împiedice orice concurent să utilizeze, pe piața cărămizilor de joc, forma optimă și cea mai funcțională. Recurenta ar dobândi astfel din nou monopolul de care beneficia anterior în temeiul brevetelor sale.

- 34 Deși admite că simpla divulgare a unei forme într-un brevet nu constituie, în sine, un obstacol pentru ca această formă să fie înregistrată ca marcă, Mega Brands susține că o astfel de divulgare este totuși un indiciu clar al faptului că forma respectivă este determinată exclusiv de funcția sa.
- 35 În opinia OAPI, argumentul recurentei contravine literei și spiritului articolului 7 alineatul (1) litera (e) punctul (ii) din Regulamentul nr. 40/94. Prezența cuvintelor „exclusiv” și „necesară” în textul acestei dispoziții nu înseamnă, în opinia OAPI, că se interzice numai înregistrarea formelor necesare în mod intrinsec pentru îndeplinirea funcției dorite. Motivul de refuz în discuție ar viza toate formele în esență funcționale care pot fi atribuite rezultatului.
- 36 OAPI remarcă de asemenea că, dacă s-ar primi argumentul recurentei, nu s-ar garanta libertatea de acces a concurenților la formele alternative. Astfel, înregistrarea ca marcă a unei forme specifice ar permite ulterior recurentei să interzică nu doar orice formă identică, dar și forme similare. Aceasta ar viza, de exemplu, cărămizi cu protuberanțe puțin mai înalte sau mai largi decât cărămida Lego.
- 37 Referitor la distincția dintre diferitele drepturi de proprietate intelectuală OAPI remarcă faptul că, în afara domeniului de aplicare al dreptului brevetelor, dreptul de a bloca concurența asupra unei forme este prevăzut între altele pentru titularii unui drept asupra unui desen sau model în temeiul Regulamentului (CE) nr. 6/2002 al Consiliului din 12 decembrie 2001 privind desenele sau modelele industriale comunitare (JO 2002, L 3, p. 1, Ediție specială, 13/vol. 33, p. 70). Acesta amintește totuși că articolul 8 alineatul (1) din acest regulament prevede că „[u]n desen sau un model industrial comunitar nu conferă drepturi asupra caracteristicilor aspectului unui produs care sunt impuse exclusiv de funcția sa tehnică”.

Aprecierea Curții

- 38 Potrivit unei jurisprudențe consacrate, dreptul mărcilor reprezintă un element esențial al sistemului concurențial în Uniune. În acest sistem, fiecare întreprindere trebuie, pentru a-și fideliza clientela prin calitatea produselor sau a serviciilor sale, să fie în măsură să își înregistreze ca mărci semne care permit consumatorului să distingă, fără vreo posibilitate de confuzie, aceste produse sau aceste servicii de cele care au o altă proveniență (a se vedea în acest sens Hotărârea din 4 octombrie 2001, *Merz & Krell*, C-517/99, Rec., p. I-6959, punctele 21 și 22, Hotărârea din 12 noiembrie 2002, *Arsenal Football Club*, C-206/01, Rec., p. I-10273, punctele 47 și 48, precum și Hotărârea din 26 aprilie 2007, *Alcon/OAPI*, C-412/05 P, Rep., p. I-3569, punctele 53 și 54).
- 39 Forma unui produs figurează printre semnele susceptibile să constituie o marcă. În ceea ce privește marca comunitară, aceasta rezultă de la articolul 4 din Regulamentul nr. 40/94, potrivit căruia pot constitui mărci comunitare toate semnele care pot avea o reprezentare grafică, precum cuvintele, desenele, forma produsului și ambalajul său, cu condiția ca aceste semne să permită distincția între produsele sau serviciile unei întreprinderi de cele ale altora (a se vedea în acest sens Hotărârea din 29 aprilie 2004, *Henkel/OAPI*, C-456/01 P și C-457/01 P, Rec., p. I-5089, punctele 30 și 31).
- 40 În speță, nu se contestă faptul că forma cărămizii Lego a dobândit caracter distinctiv prin utilizare și constituie, așadar, un semn care permite distincția dintre produsele recurente și cele care au o altă proveniență.
- 41 Susținerea formulată de Ritvik, reluată de succesoarea sa, Mega Brands, și confirmată de divizia de anulare și de Marea cameră de recurs, precum și de Tribunal, în sensul că forma cărămizii Lego nu permite totuși înregistrarea ca marcă, se întemeiază pe articolul 7 alineatul (1) litera (e) punctul (ii) din Regulamentul nr. 40/94, potrivit

căruia se respinge înregistrarea semnelor constituite exclusiv din forma produsului necesară pentru obținerea unui rezultat tehnic.

- 42 În opinia recurentei, această dispoziție a fost interpretată excesiv de larg și, în consecință, eronat de Marea cameră de recurs și, ulterior, de Tribunal.
- 43 Pentru examinarea acestei obiecții, trebuie amintit că fiecare dintre motivele de refuz al înregistrării enumerate la articolul 7 alineatul (1) din Regulamentul nr. 40/94 trebuie interpretat în lumina interesului general care se află la baza acestora (Hotărârea Henkel/OAPI, citată anterior, punctul 45, precum și Hotărârea din 12 ianuarie 2006, Deutsche SiSi-Werke/OAPI, C-173/04 P, Rec., p. I-551, punctul 59). Interesul pe care se întemeiază articolul 7 alineatul (1) litera (e) punctul (ii) din Regulamentul nr. 40/94 este acela de a evita ca dreptul mărcilor să confere unei întreprinderi un monopol asupra soluțiilor tehnice sau a caracteristicilor utilitare ale unui produs [a se vedea, prin analogie, referitor la articolul 3 alineatul (1) litera (e) a doua liniuță din Directiva 89/104, Hotărârea Philips, citată anterior, punctul 78, și Hotărârea din 8 aprilie 2003, Linde și alții, C-53/01-C-55/01, Rec., p. I-3161, punctul 72].
- 44 În această privință, normele instituite de legiuitor reflectă punerea în balanță a două considerații care sunt, deopotrivă, susceptibile să contribuie la realizarea unui sistem concurențial sănătos și loial.
- 45 Pe de o parte, inserarea în articolul 7 alineatul (1) din Regulamentul nr. 40/94 a interdicției de a înregistra ca marcă orice semn constituit din forma produsului necesară pentru obținerea unui rezultat tehnic garantează faptul că întreprinderile nu pot utiliza dreptul mărcilor pentru a perpetua, nelimitat în timp, drepturi exclusive asupra unor soluții tehnice.

46 Astfel, în cazul în care forma unui produs nu face decât să încorporeze soluția tehnică dezvoltată de fabricantul acestui produs și brevetată la cererea sa, protecția acestei forme cu titlu de marcă după expirarea brevetului ar reduce în mod considerabil și perpetuu posibilitatea celorlalte întreprinderi de a utiliza respectiva soluție tehnică. Or, în sistemul drepturilor de proprietate intelectuală, astfel cum a fost dezvoltat în Uniune, soluțiile tehnice pot fi protejate doar pe o durată limitată, astfel încât să poată fi utilizate în mod liber ulterior de toți operatorii economici. După cum remarca OAPI în cadrul argumentației rezumate la punctul 37 din prezenta hotărâre, această considerație este subiacentă nu doar Directivei 89/104 și Regulamentului nr. 40/94 în ceea ce privește dreptul mărcilor, ci și Regulamentului nr. 6/2002 privind desenele și modelele industriale.

47 Pe de altă parte, legiuitorul a stabilit în mod deosebit de riguros incapacitatea de a fi înregistrate ca mărci a formelor necesare pentru obținerea unui rezultat tehnic, prin faptul că a exclus motivele de refuz prevăzute la articolul 7 alineatul (1) litera (e) din Regulamentul nr. 40/94 din domeniul de aplicare al excepției prevăzute la alineatul (3) al aceluiași articol. Astfel, din cuprinsul articolului 7 alineatul (3) din același regulament rezultă că este interzisă înregistrarea ca marcă a formei unui produs necesare pentru obținerea unui rezultat tehnic chiar și în cazul în care aceasta a dobândit un caracter distinctiv după ce a fost utilizată (a se vedea, prin analogie, referitor la articolul 3 alineatul (3) litera din Directiva 89/104, dispoziție care este, în esență, identică cu articolul 7 alineatul (3) din Regulamentul nr. 40/94, Hotărârea Philips, citată anterior, punctul 57, și Hotărârea din 20 septembrie 2007, Benetton Group, C-371/06, Rep., p. I-7709, punctele 25-27).

48 Pe de altă parte, prin limitarea motivului de refuz prevăzut la articolul 7 alineatul (1) litera (e) punctul (ii) din Regulamentul nr. 40/94 la semnele constituite „exclusiv” din forma produsului „necesară” pentru obținerea unui rezultat tehnic, legiuitorul a apreciat în mod întemeiat că orice formă a unui produs este, într-o anumită măsură, funcțională și că, prin urmare, ar fi inadecvat să se respingă înregistrarea ca marcă a formei unui produs pentru simplul motiv că are caracteristici utilitare. Prin termenii „exclusiv” și „necesară”, această dispoziție garantează că se respinge numai

înregistrarea formelor unui produs care nu fac decât să încorporeze o soluție tehnică și a căror înregistrare ca marcă ar jena, așadar, în mod real utilizarea acestei soluții tehnice de către alte întreprinderi.

- 49 Fiind astfel amintite și precizate obiectul și domeniul de aplicare ale articolului 7 alineatul (1) litera (e) punctul (ii) din Regulamentul nr. 40/94, trebuie examinat dacă Tribunalul a interpretat în mod eronat această dispoziție, după cum susține recurenta.
- 50 Tribunalul a rezumat modul său de interpretare a respectivei dispoziții la punctul 43 din hotărârea atacată, statuând că aceasta „se opune înregistrării oricărei forme constituite exclusiv, în ceea ce privește caracteristicile esențiale ale acesteia, din forma produsului, care, din punct de vedere tehnic, constituie cauza obținerii rezultatului tehnic urmărit și este suficientă în acest sens, chiar dacă acest rezultat poate fi obținut prin alte forme care folosesc aceeași sau o altă soluție tehnică”.
- 51 Referitor la condiția privind faptul că orice semn constituit „exclusiv” din forma produsului necesară pentru obținerea unui rezultat tehnic face obiectul motivului de refuz, Tribunalul a arătat, la punctul 38 din hotărârea atacată, că această condiție este îndeplinită atunci când toate caracteristicile esențiale ale formei îndeplinesc respectiva funcție tehnică, existența unor caracteristici neesențiale fără funcție tehnică fiind irelevantă în acest context.
- 52 Această interpretare este conformă cu punctul 79 din Hotărârea Philips, citată anterior. Pe de altă parte, aceasta reflectă ideea subiacentă acestei hotărâri, astfel cum a fost formulată de avocatul general Ruiz-Jarabo Colomer la punctul 28 din concluziile prezentate în această cauză și reiterată la punctul 72 din Concluziile prezentate în cauza Koninklijke KPN Nederland (Hotărârea din 12 februarie 2004, C-363/99, Rec., p. I-1619), și anume că prezența unuia sau a câtorva elemente arbitrare ne semnificative în cadrul unui semn tridimensional în care toate elementele esențiale sunt dictate

de soluția tehnică pe care o exprimă acest semn nu are efect asupra concluziei potrivit căreia semnul respectiv este constituit exclusiv din forma produsului necesară pentru obținerea unui rezultat tehnic. În plus, întrucât presupune că motivul de refuz prevăzut la articolul 7 alineatul (1) litera (e) punctul (ii) din Regulamentul nr. 40/94 se aplică doar atunci când toate caracteristicile esențiale ale semnului sunt funcționale, această interpretare garantează că nu se poate respinge înregistrarea ca marcă a unui asemenea semn în temeiul acestei dispoziții dacă respectiva formă a produsului încorporează un element nefuncțional important, precum un element ornamental sau fantezist care are un rol semnificativ în cadrul formei.

53 Referitor la condiția potrivit căreia nu se poate respinge înregistrarea ca marcă a formei unui produs în temeiul articolului 7 alineatul (1) litera (e) punctul (ii) din Regulamentul nr. 40/94 decât dacă aceasta este „necesară” pentru obținerea rezultatului tehnic urmărit, Tribunalul a apreciat în mod întemeiat, la punctul 39 din hotărârea atacată, că această condiție nu înseamnă că forma în cauză trebuie să fie singura care permite obținerea acestui rezultat.

54 Este adevărat că, după cum a subliniat reclamanta, în anumite cazuri, același rezultat tehnic poate fi obținut prin soluții diferite. Astfel, pot exista forme alternative, având alte dimensiuni sau un alt desen, care să permită obținerea aceluiași rezultat tehnic.

55 Totuși, contrar celor susținute de recurentă, această împrejurare nu are în sine drept consecință că înregistrarea ca marcă a formei în cauză ar lăsa intactă disponibilitatea soluției tehnice pe care aceasta o încorporează pentru ceilalți operatori economici.

- 56 În această privință, trebuie subliniat, astfel cum a remarcat OAPI, că înregistrarea ca marcă a unei forme exclusiv funcționale a unui produs poate permite titularului acestei mărci să interzică altor întreprinderi, în temeiul articolului 9 alineatul (1) din Regulamentul nr. 40/94, nu doar folosirea aceleiași forme, dar și folosirea unor forme similare. Un număr important de forme alternative riscă astfel să devină inutilizabile pentru concurenții titularului respectiv.
- 57 Aceasta ar fi situația în special în cazul cumulului de înregistrări de diferite forme exclusiv funcționale ale unui produs, cumul care ar risca să împiedice complet alte întreprinderi să fabrice și să comercializeze anumite produse având o funcție tehnică dată.
- 58 Aceste considerații se regăsesc de altfel la punctele 81 și 83 din Hotărârea Philips, citată anterior, potrivit cărora existența altor forme care permit obținerea aceluiași rezultat tehnic nu exclude, în sine, aplicarea motivului de refuz prevăzut la articolul 3 alineatul (1) litera (e) a doua liniuță din Directiva 89/104, al cărui text corespunde articolului 7 alineatul (1) litera (e) punctul (ii) din Regulamentul nr. 40/94.
- 59 În măsura în care recurenta invocă totodată faptul, necontestat de OAPI, că pentru utilizarea aceleiași soluții tehnice concurenții săi nu au nevoie să introducă pe piață cărămizi de joc a căror formă și ale căror dimensiuni sunt identice sub toate aspectele cu cărămida Lego, este suficient să se constate că această împrejurare nu împiedică aplicarea unor norme instituite de legiuitorul Uniunii și interpretate mai sus, potrivit cărora un semn constituit din forma unui produs care nu face decât să exprime o funcție tehnică, fără să adauge elemente nefuncționale importante, nu poate fi înregistrată ca marcă, dat fiind că o astfel de înregistrare ar reduce în mod

semnificativ posibilitățile concurenților de a introduce pe piață formele unui produs care încorporează aceeași soluție tehnică.

- 60 Acest lucru este valabil *a fortiori* într-un caz precum cel din speță, în care autoritatea competentă a constatat că soluția încorporată în forma produsului examinată este cea preferabilă din punct de vedere tehnic pentru categoria respectivă de produse. Dacă semnul tridimensional constituit dintr-o astfel de formă ar fi înregistrat ca marcă, ar fi dificil pentru concurenții titularului mărcii să introducă pe piață forme ale unui produs care să constituie alternative reale, și anume forme care să nu fie similare și care să fie totuși interesante din punct de vedere funcțional pentru consumator.
- 61 În aceste condiții, situația unei întreprinderi care a dezvoltat o soluție tehnică în raport cu concurenții care introduc pe piață copii fidele ale formei unui produs care încorporează exact aceeași soluție nu poate fi protejată conferind monopol respectivei întreprinderi prin înregistrarea ca marcă a semnelui tridimensional constituit din forma respectivă, dar poate fi, eventual, examinată în lumina normelor în materie de concurență neloială. O astfel de examinare nu face totuși obiectul prezentului litigiu.
- 62 Întrucât argumentele formulate de reclamantă în cadrul primului aspect al motivului său nu pot fi primite, având în vedere ansamblul motivelor sus-menționate, acest aspect trebuie înlăturat.

Cu privire la al doilea aspect, referitor la aplicarea unor criterii incorecte în ceea ce privește stabilirea caracteristicilor esențiale ale formei unui produs

Argumentele părților

- ⁶³ Recurenta susține că noțiunea „caracteristici esențiale” este sinonimă cu noțiunea „elemente dominante și distinctive” și că identificarea acestor caracteristici trebuie realizată din punctul de vedere al publicului relevant, respectiv al consumatorului mediu, normal informat și suficient de atent și de avizat.
- ⁶⁴ Recurenta susține că, având în vedere Hotărârea Philips, citată anterior, orice analiză a motivului de refuz prevăzut la articolul 7 alineatul (1) litera (e) punctul (ii) din Regulamentul nr. 40/94 trebuie să cuprindă două etape, și anume, în primul rând, identificarea caracteristicilor esențiale ale semnului din punctul de vedere al consumatorului mediu și, în al doilea rând, analiza, cu ajutorul unor experți, a problemei dacă aceste caracteristici sunt necesare pentru obținerea unui rezultat tehnic.
- ⁶⁵ Prin urmare, Tribunalul ar fi săvârșit o eroare de drept confirmând, la punctul 70 din hotărârea atacată, poziția Marii camere de recurs potrivit căreia, pentru identificarea caracteristicilor esențiale ale unui semn tridimensional, nu este necesar să se țină cont de percepția consumatorului și de sondajele efectuate în vederea evaluării acestei percepții.

- 66 Mega Brands remarcă faptul că noțiunea „caracteristici esențiale” trebuie înțeleasă în contextul termenilor „exclusiv” și „necesară” care figurează la articolul 7 alineatul (1) litera (e) punctul (ii) din Regulamentul nr. 40/94. În acest cadru, criteriile invocate de recurentă, precum caracterul distinctiv și percepția publicului, ar fi lipsite de relevanță.
- 67 În opinia OAPI, chiar presupunând că identificarea elementelor esențiale ale formei trebuie să preceadă aprecierea funcționalității lor, aceste două etape fac parte din același demers, care constă în a stabili dacă aceste elemente sunt esențiale pentru funcția formei.

Aprecierea Curtii

- 68 O aplicare corectă a articolului 7 alineatul (1) litera (e) punctul (ii) din Regulamentul nr. 40/94 presupune ca aceste caracteristici esențiale ale semnului tridimensional în cauză să fie corect identificate de autoritatea care se pronunță asupra cererii de înregistrare a semnului ca marcă.
- 69 Astfel cum a subliniat avocatul general la punctul 63 din concluzii, expresia „caracteristici esențiale” trebuie înțeleasă ca vizând elementele cele mai importante ale semnului.
- 70 Identificarea acestor caracteristici esențiale trebuie realizată de la caz la caz. Astfel, nu există nicio ierarhie sistematică între diferitele tipuri de elemente pe care le poate conține un semn (a se vedea în acest sens Hotărârea din 17 iulie 2008, L & D/OAPI, C-488/06 P, Rep., p. I-5725, punctul 55). În fond, la stabilirea caracteristicilor esențiale

ale unui semn, autoritatea competentă poate fie să se întemeieze direct pe impresia globală produsă de un semn, fie să procedeze, într-o primă fază, la o examinare succesivă a fiecăruia dintre elementele constitutive ale semnului (a se vedea, prin analogie, Hotărârea din 29 aprilie 2004, Procter & Gamble/OAPI, C-468/01 P-C-472/01 P, Rec., p. I-5141, punctul 45, precum și Hotărârea din 30 iunie 2005, Eurocermex/OAPI, C-286/04 P, Rec., p. I-5797, punctul 23).

- 71 În consecință, identificarea caracteristicilor esențiale ale unui semn tridimensional în vederea unei eventuale aplicări a motivului de refuz prevăzut la articolul 7 alineatul (1) litera (e) punctul (ii) din Regulamentul nr. 40/94 poate fi efectuată, după caz și în special având în vedere gradul de dificultate al acestuia, printr-o simplă analiză vizuală a semnului respectiv sau, dimpotrivă, pe baza unei examinări aprofundate în cadrul căreia sunt luate în considerare elemente utile în vederea aprecierii, precum sondajele și expertizele sau chiar date referitoare la drepturile de proprietate intelectuală conferite anterior în raport cu produsul vizat.
- 72 Odată identificate caracteristicile esențiale ale semnului, autoritatea competentă are de asemenea obligația de a verifica dacă toate aceste caracteristici îndeplinesc funcția tehnică a produsului în cauză. Astfel, după cum s-a menționat la punctul 52 din prezenta hotărâre, articolul 7 alineatul (1) litera (e) punctul (ii) din Regulamentul nr. 40/94 nu se poate aplica atunci când cererea de înregistrare ca marcă privește forma unui produs în care un element nefuncțional, precum un element ornamental sau fantezist, joacă un rol important. În acest caz, întreprinderile concurente au acces cu ușurință la forme alternative cu funcționalitate echivalentă, astfel încât nu există niciun risc de a se aduce atingere disponibilității soluției tehnice. Soluția tehnică va putea fi, în această ipoteză, încorporată fără dificultate de concurenții titularului mărcii în forme ale unor produse care nu au același element nefuncțional precum cel de care dispune forma produsului titularului menționat și care, în raport cu această formă, nu sunt, așadar, nici identice, nici similare.

73 În speță, Marea cameră de recurs a constatat, la punctul 62 din decizia în litigiu, că cel mai important element al semnului constituit din cărămida Lego constă în două rânduri de protuberanțe pe partea superioară a acestei cărămizi. În cadrul examinării analizei efectuate de divizia de anulare, camera menționată a acordat o atenție specială existenței acestui element în brevetele anterioare deținute de Kirkbi. Această examinare a condus la concluzia că elementul respectiv este necesar pentru obținerea rezultatului tehnic căruia produsul în cauză îi este destinat, și anume asamblarea de cărămizi de joc. În plus, astfel cum rezultă în special din cuprinsul punctelor 54 și 55 din decizia în litigiu, Marea cameră de recurs a apreciat că toate celelalte elemente ale semnului constituit din cărămida respectivă, mai puțin culoarea, sunt de asemenea funcționale.

74 În măsura în care Tribunalul s-a întemeiat pe aceleași elemente de fapt pentru a concluziona că ansamblul elementelor formei de cărămidă Lego, mai puțin culoarea, sunt funcționale, aprecierile sale nu pot face, în lipsa unei denaturări invocate de recurență, obiectul controlului Curții în cadrul recursului.

75 Referitor la argumentul recurentei potrivit căruia Tribunalul a săvârșit o eroare de drept considerând că sondajele privind percepția publicului țintă asupra formei produsului în cauză erau lipsite de relevanță, trebuie subliniat că, spre deosebire de ipoteza prevăzută la articolul 3 alineatul (1) litera (b) din Directiva 89/104 și la articolul 7 alineatul (1) litera (b) din Regulamentul nr. 40/94, în care percepția publicului țintă trebuie obligatoriu luată în considerare, deoarece este esențială pentru a stabili dacă semnul depus în vederea înregistrării ca marcă permite să distingă produsele sau serviciile vizate ca provenind de la o întreprindere determinată (a se vedea în acest sens Hotărârea din 6 mai 2003, Libertel, C-104/01, Rec., p. I-3793, punctul 62, și Hotărârea Koninklijke KPN Nederland, citată anterior, punctul 34), o astfel de obligație nu poate fi impusă în cadrul alineatului (1) litera (e) al articolelor menționate.

- 76 Astfel, percepția prezumată asupra semnului a consumatorului mediu nu este un element decisiv în cadrul aplicării motivului de refuz prevăzut la articolul 7 alineatul (1) litera (e) punctul (ii) din Regulamentul nr. 40/94, dar poate constitui, cel mult, un element de apreciere util pentru autoritatea competentă atunci când aceasta determină caracteristicile esențiale ale semnului.
- 77 În consecință, teza reclamantei potrivit căreia identificarea caracteristicilor esențiale ale unui semn în cadrul articolului 7 alineatul (1) litera (e) punctul (ii) din Regulamentul nr. 40/94 trebuie obligatoriu efectuată din punctul de vedere al publicului țintă nu poate fi primită.
- 78 Rezultă că al doilea aspect al motivului de recurs trebuie de asemenea înlăturat.

Cu privire la al treilea aspect, referitor la aplicarea unor criterii incorecte de funcționalitate

Argumentele părților

- 79 Recurenta susține că aprecierea funcționalității necesită cunoștințe tehnice și este, așadar, efectuată în general de experți științifici. Or, o expertiză a funcționalității caracteristicilor unei forme ar consta în mod necesar în compararea acestor caracteristici cu alternativele acestora.

- 80 Tribunalul ar fi săvârșit, prin urmare, o eroare de drept apreciind că existența unor forme alternative este lipsită de relevanță și refuzând să examineze expertizele prezentate de recurentă în fața sa.
- 81 În opinia Mega Brands, argumentul recurentei are la bază o premisă eronată potrivit căreia formele alternative ar fi relevante în aprecierea funcționalității. Aceasta arată de asemenea că unele forme alternative pot permite într-o mai mică măsură îndeplinirea funcției urmărite sau fabricarea lor poate fi mai costisitoare.
- 82 OAPI susține că Tribunalul a stabilit în mod corect faptul că, la aprecierea funcționalității, camera de recurs putea să se întemeieze pe brevetele anterioare, iar nu pe existența unor forme alternative.

Aprecierea Curții

- 83 Pentru motivele menționate la punctele 55-60 din prezenta hotărâre, existența altor forme care permit obținerea aceluiași rezultat tehnic nu constituie, în vederea aplicării articolului 7 alineatul (1) litera (e) punctul (ii) din Regulamentul nr. 40/94, o împrejurare de natură să înlăture motivul de refuz al înregistrării, cum de altfel Curtea a precizat deja la punctele 81 și 83 din Hotărârea Philips, citată anterior, în ceea ce privește articolul 3 alineatul (1) litera (e) a doua liniuță din Directiva 89/104.
- 84 În cadrul examinării funcționalității unui semn constituit din forma unui produs, trebuie doar să se aprecieze, după identificarea caracteristicilor esențiale ale semnului respectiv, dacă aceste caracteristici îndeplinesc funcția tehnică a produsului în cauză.

Evident, această examinare trebuie realizată analizându-se semnul depus în vederea înregistrării ca marcă, iar nu semnele constituite din alte forme ale unui produs.

- 85 Funcționalitatea tehnică a caracteristicilor unei forme poate fi apreciată, printre altele, ținând cont de documentația referitoare la brevetele anterioare care descriu elementele funcționale ale formei avute în vedere. Or, în speță, Marea cameră de recurs a OAPI și Tribunalul au luat în considerare o astfel de documentație în ceea ce privește cărămida Lego.
- 86 Având în vedere considerațiile care precedă, al treilea aspect trebuie de asemenea înlăturat.
- 87 Întrucât niciunul dintre aspectele motivului unic nu poate fi primit, recursul trebuie respins în totalitate.

Cu privire la cheltuielile de judecată

- 88 Potrivit articolului 69 alineatul (2) din Regulamentul de procedură, aplicabil procedurii de recurs în temeiul articolului 118 din același regulament, partea care cade în pretenții este obligată, la cerere, la plata cheltuielilor de judecată. Întrucât OAPI și Mega Brands au solicitat obligarea recurentei la plata cheltuielilor de judecată, iar aceasta a căzut în pretenții, se impune obligarea acesteia la plata cheltuielilor de judecată.

Pentru aceste motive, Curtea (Marea Cameră) declară și hotărăște:

- 1) **Respinge recursul.**

- 2) **Obligă Lego Juris A/S la plata cheltuielilor de judecată.**

Semnături